

Aktuality

Vápenická pec při hradě Holštejn

Jiří Merta

Circa 200 m západně ruiny hradu Holštejn (okr. Blansko) při hraně krasové planiny táhnoucí se směrem k Šošůvce objevil pan J. Moučka, speleolog, archeolog amatér a starosta obce Holštejn relikty objektu, v němž byla po položení sondy v ose objektu rozeznána vápenická pec. V sezóně 1995 byla provedena p. Moučkou další příčná sonda, která odkryla klenutý tahový kanál v nasucho kladené čelní stěně o obdélném půdorysu (patrně 4,4 x 4 m). Pec má patrně vztah k blízkému hradu, případně ke stavebním aktivitám v dnes zaniklém městečku pod hradem. Tuto teorii rámcově potvrzuje nálezný zatím jediný střep patrně ze 14. století. Uvažuje se s chráněním objektu a jeho konzervací. Dokumentaci provedlo TM Brno.

Komplex reliktních vápenických pecí u Ochozu v jižní části Moravského krasu

Jiří Merta

V lese blízko dodnes užívaného lomu Hlubna, při němž donedávna stála dvojice památkově chráněných šachtových vápenek se na okraji východního svahu nacházejí relikty cca desítky zahloubených vápenických pecí neznámého stáří. Některé objekty jsou zachovány v lepším stavu. Na objekty upozornil pan P. Kos z Arch. ústavu památkové péče Brno, případně další členové speleologického klubu, jimž jsou objekty známy, neboť kromě jiného leží cca 1 km východně od základny klubu.

Středověká vápenka před hradem Pyšolcem okr. Žďár nad Sázavou

Jiří Merta

Po upozornění p. J. Sadílkem byla v jeho doprovodu navštívena hradní zřícenina hradu Pyšolec situovaného na hřebeni nad trojdílným hradem, cca 250 m od vnějšího hradního příkopu jsou v komplexu reliktních rozeznatelné základy zahloubené vápenické pece s dochovanou částí vnitřní kamenné vyzdívky. K výrobě vápna být využíván materiál z několika blízkých lůmků nacházejících se v bezprostřední blízkosti patrně hospodářského zázemí blízkého hradu. (14. - 15. st.).

Železářská huť v Habrůvecké bučině

Jiří Merta

V závěru léta 1994 byli pracovníci TM Brno seznámeni panem Ing. Horákem, dlouholetým spolupracovníkem ŠLZ Křtiny s několika potencionálními železářskými lokalitami. Nejvýraznější se ukázala poloha v závěru slepého bočního údolí 250m severovýchodně

Hubertovy studánky, kde byly patrný těsně pod povrchem nálezy materiálu svědčící o intenzivní železářské činnosti. Ty byly rozloženy podkovovitě kolem závěru údolí a obnaženy ve vývratech stoletých buků přírodní rezervace. Teprve závěrem sezóny 1995 po získání potřebných potvrzení mohlo být překročeno k položení orientační sondy podélně lokalitou. Byly získány vzorky keramiky, (patrně 10. - 11. století); množství strusek, úlomky dyšen a dyšnového štítku. Vlastní relikty pecí, kromě možných zbytků šachty pece (?), nebyly nalezeny. Výzkum lokality bude pokračovat v následující sezóně.

Současný stav lokality samota Ježkov (Frankfurt) mezi obcemi Dlouhý, Branišov a Křídla u Nového Města na Moravě.

Martin Barák

V roce 1986 proběhl podrobnější výzkum lokality, který obsahoval i metalurgický rozbor strusek a surových želez, pocházejících ze zdejší huti. V roce 1995 (10/95) byly při návštěvě tohoto místa zjištěny rozsáhlé výkopové práce související s obnovou rybníka, který zde stával až do šedesátých let. Bylo vybráno dno (hloubka nebyla zjištěna) a postavena sypaná rybníční hráz. Dále zde probíhaly další práce na úpravě terénu v okolí rybníka (na východním břehu). Při ohledání odkryté zeminy nebyly učiněny významnější nálezy. Východní břeh, který byl vykopán a byl tak odhalen profil ukázal na povrchu nestejně silnou (cca 30 cm) odlišně zbarvenou jílovitou vrstvu, která obsahovala množství úlomků namodralých strusek sklovitého vzhledu. Kromě buňky na nově zbudované hrázi se v místě nachází pouze dvě budovy: stodola a zastřešené základy patrně zamýšleného rekreačního objektu nyní používané jako seník. Stav je zachycen na fotografiích obr. 1, 2.

Obr. 1 Budovy v lokalitě bývalé hutě.

Obr. 2 Stavba hráze obnovovaného rybníka.

Pokusné tavby v peci s tenkou hrudí

Martin Barák

Ve dnech 7.8. - 9.8. 1995 proběhly v areálu Technického muzea v Brně Stará huť Josefov pokusné tavby v peci s tenkou hrudí se sériovým označením Josefov 10-12. V této peci z druhé poloviny 9. století n.l. bylo železo vyráběno tzv. přímou výrobou - redukcí z rud při teplotách nižších, než je teplota tavení. Vyprodukované železo je kujné a ve slitku strusky se vyskytuje ve formě větších i menších hrudek. Výsledky taveb budou znovu přetaveny za účelem odstranění obsahu strusky a bude dále kovářsky zpracována, naplánováno je další zpracování suroviny do podoby nástroje - tedy rekonstrukce zbývající části výrobního procesu.

Pokusy navázaly na předchozí tavby v tomto typu pece, které se konají od roku 1994 a rovněž tavby, které probíhaly v ČKD Blansko v 80. letech. Dosud vykonané tavby ukázaly na základní předpoklady redukčního pochodu v tomto typu pece a to především režim provozu pece, rychlost spalování ovlivnitelná množstvím přiváděného vzduchu, doba dohořívání - tj. doba mezi ukončením dmýchání vzduchu do pece a jejím rozebráním, po kterou mohou pokračovat redukční pochody a proces slinování (spékání) zrn železa. Z vlastností vstupních surovin se jeví jako rozhodující kvalita použité rudy, která musí mít velmi vysoký obsah železa a musí být pražená.